

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaisen valvontasuunnitelman 2023 toteutuma:

Suunniteltujen tarkastusten toteutuma ja valvonnan kattavuus vuonna 2023

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain mukaista valvontasuunnitelmaa vuodelle 2023 tehtäessä otettiin huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024: päivitys vuosille 2023–2024. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikoissa valvottiin myös nikotiinivalmisteiden myyntiä lääkelain (395/1987) mukaisesti.

Valvonnassa keskityttiin tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan saaneisiin myyntipaikkoihin. Valviran ohjeen mukaisesti kohteet on tarkastettava joka toinen vuosi. Valvonta-alueella oli vuoden 2023 alussa yhteensä 96 voimassa olevaa tupakkalain mukaista vähittäismyyntiin lupakohdetta.

Tupakkalain mukaiset vähittäismyyntipaikkojen tarkastukset tehtiin Valviran neliportaista ABCD-lomaketta käyttäen. Tarkastustulokset tallennettiin valtakunnalliseen Vati-järjestelmään. Tarkastuskertomus on toimitettu sähköisesti Vati-järjestelmän kautta jokaiselle tarkastetulle kohteelle. Vuoden 2023 suunnitelman mukaan oli suunnitelmallisten myyntipaikkojen tarkastusten tavoitemääränä 50 tarkastusta. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 32 kpl (2022 47 kpl).

Ravintoloissa sijaitsevia erillisiä tupakointitiloja on valvonta-alueella 7 kpl. Valviran ohjeen mukaan tarkastuksia tulee tehdä tupakointitiloihin joka kolmas vuosi. Tavoitteena oli tehdä 4 kpl tupakointitilojen tarkastuksia. Näitä ei tehty vuonna 2023 yhtään kappaletta.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikkoja oli vuonna 2023 52 kappaletta. Näistä suunniteltiin tarkastettavan 28 myyntipaikkaa. Toteutuma vuodelle 2023 oli 13 tarkastusta (2022 28 kpl). Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ei ole asettanut tarkastustiheydelle tavoitetta. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntipaikka tarkastetaan samalla tarkastuskäynnillä kuin tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikka. Tarkastuksen havainnot kirjataan lääkelain mukaiseen tarkastuskertomukseen.

Toteutuneiden tarkastusten määrä väheni edellisvuoteen verraten. Tupakkalain mukaisten vähittäismyyntipaikkojen tarkastusmäärä vastasi keskimääräistä hieman parempaa valvonnan tasoa (valtakunnallisesti 53 %).

Tarkastusten toteutuma ryhmittäin on esitetty alla taulukossa 1.

Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta TOTEUTUMA 2023	Valvonta-kohteiden määrä (kpl)	Suunniteltujen tarkastusten määrä	Toteutunut / kpl 31.12.2023	Toteutunut suunnitelmasta / % 31.12.2023
Tupakkalain alaisten tuotteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	96	50	32	64
Tukkumyyntipaikat	1	1	0	0
Tupakointikiellot ja -rajoitukset				
Ravintolat ja muut tilat, joissa on erillinen tupakointitila	7	4	0	0
Lääkelain alaisten nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta				
Vähittäismyyntipaikat	52	28	13	46
Yhteensä	156	83	45	54

Taulukko 1. Tarkastusten toteutuma ryhmittäin.

Toteutuneet 32 tupakkalain mukaista myyntipaikkojen tarkastusta kohdistuivat 32 eri toimipaikkaan 96 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 33 %. (2022 41 %).

Lääkelain mukaiset myyntipaikkojen tarkastukset kohdistuivat 13 eri toimipaikkaan 52 kohteesta. Valvonnan kattavuus oli koko alueen kohteista 25 % (2022 56 %).

Hallinnolliset pakkokeinot

Tupakkalain ja lääkelain mukaisissa työtehtävissä ei ole käytetty hallinnollisia pakkokeinoja vuonna 2023.

Tupakka- ja lääkelain mukaisten hakemusten käsittely

Tupakkalain mukaisessa tupakka- ja nikotiinivälitteiden vähittäismyynnissä on toimijan haettava uusi lupa toiminnan alkaessa. Myyntilupa on sidottu toimijan y-tunnukseen ja toimipaikan osoitteeseen. Vuonna 2023 käsiteltiin näitä hakemuksia 2 kpl (6 kpl 2022). Hakemusmenettelyssä on käytössä sähköinen lomake, jonka kautta suurin osa ilmoituksista otettiin vastaan.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin vuonna 2023 yhteensä 1 kpl (2022 2 kpl).

Tupakkalain mukaista suunnittelematonta valvontaa ovat mm. asuntoyhteisöjen tupakointikieltoihin liittyvä hakemusmenettely. Vuonna 2023 käsiteltiin 4 tupakointikieltohakemusta. (2022 4 kpl).

Painopistealueiden ja näytteenoton toteutuma

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2022 - 24 painopisteet ovat:

1. Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
2. Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö
3. Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta

Toimijoita opastettiin laittoman kaupan ehkäisyyn liittyvissä tunnistuskoodien hankinnassa, jäljitettävyydessä sekä pakollisen omavalvontasuunnitelman päivittämisessä. Omavalvonnan avuksi on saatavilla Valviran valmis mallipohja.

Tupakkalain valvontaa ei yleensä käytetä näytteenottoa. Tarkastukset perustuvat ensisijaisesti aistihavaintoihin. Jos aistinvaraista havainnointia ei voida käyttää tai asiasta on erimielisyyttä, tupakansavun kulkeutumista voidaan selvittää merkkisavututkimuksella. Tutkimuksia ei tehty vuonna 2023.

Tupakka- ja lääkelain mukaisen valvonnan henkilöstövoimavarat

Ympäristöpalveluissa toimi tupakka- ja lääkelain mukaisissa valvontatehtävissä vuonna 2023 osittain 2 terveystarkastajaa. Suunniteltu työpanos oli noin 0,2 htv. Toteutuma vastasi arvioitua suunniteltua työpanosta. Tarkkaa toteutumaa on haasteellista arvioida, koska nämä työtehtävät ovat olleet vain osa tarkastajien muista työtehtävistä.

Tiedottaminen ja muu toiminta

Ympäristöpalvelujen tarjoamat lakisääteiset palvelut on kirjattu palvelutietovarantoon. Asiakkaille tiedot ovat käytettävissä suomi.fi- palvelussa.

Tupakkavalvontaa suorittavien tarkastajien yhteystiedot on päivitetty kaupungin kotisivuille.

Tupakka- ja lääkelain mukaisesta valvonnasta saadut tulot

Tupakkalain sekä lääkelain mukaan tehdyistä myynnin tarkastuksista ei peritä erillistä tarkastusmaksua. Kaikille 1.1.2023 voimassa olevan vähittäis- tai tukkumyyntiluvan luvanhaltijoille on lähetetty vuosittainen valvontamaksu alkuvuodesta 2023. Tupakka- ja lääkelain mukaisten tehtävien lupa- ja valvontamaksuilla kerättiin maksuja yhteensä noin 69 285,00 euroa (2022: 69 825,00 euroa).